

De deelnemende regio's en samenwerkingsverbanden zijn:

• Regio Achterhoek

Achterhoek ambassadeurs • Raadhuisstraat 25 • 7001 EX Doetinchem
info@8rhk.nl • www.8rhk.nl

• Regio Stedendriehoek

Zutphenseweg 6 • 7418 AJ Deventer
info@regiostedendriehoek.nl • www.regiostedendriehoek.nl

• Regio Zwolle

Grote Kerkplein 15 • Zwolle
regiozwolle@zwolle.nl • www.regiozwolle.info/kopvandeveluwe

• Regio Harderwijk-Ermelo-
Putten-Zeewolde

Havendam 56, 3841 AA Harderwijk
info@harderwijk.nl

• Regio Food Valley

Raadhuisstraat 117 • 6711 DS Ede
info@regiofoodvalley.nl • www.regiofoodvalley.nl

• Regio Rivierenland

Burg. v. Lidth de Jeudelaan 3 • 4001 VK Tiel
www.regiorivierenland.nl • info@regiorivierenland.nl • www.fruitdelta.nl

• Groene Metropoolregio

Nijverheidsweg 2a • 6662 NG Elst
info@groenemetropoolregio.nl • www.groenemetropoolregio.nl

Gelders Regionaal Manifest 2023 - 2027

De kracht van samen

Vereniging van Gelderse Gemeenten

SECRETARIAAT

Postbus 1 - 6658 ZG Beneden-Leeuwen
026 669 01 96 - secretariaat@vnggelderland.nl

In onze mooie provincie Gelderland staan we aan de vooravond van een nieuwe bestuursperiode. De verkiezingen voor de Staten zijn geweest. Aan u nu de opgave om te komen tot een stevig programma, dat erop is gericht de ontwikkeling van onze provincie te versterken. Laten we duidelijk zijn: dat is een enorme klus. Wij zijn ervan overtuigd dat samenwerken als één overheid de enige manier is om die enorme klus te klaren. In deze samenwerking wordt van elk van de samenwerkingspartners een serieuze bijdrage gevraagd. Dit manifest is de eerste stap om vanuit 'de kracht van samen' deze handschoenen met elkaar op te pakken.

Wat zijn de uitdagingen?

Gelderland is een grote en veelzijdige provincie. We hebben een prachtige natuur. Mooie kernen en levendige steden. Een rijke cultuur en bijzonder erfgoed. Belangrijke vervoersassen op weg, water en spoor liggen in en doorkruisen onze regio's. We zijn aantrekkelijk voor toeristen, inwoners en werkenden. En we zijn trots op onze innovatiekracht. Niet voor niets heeft de provincie gekozen voor de slogan: 'Gelderland levert je mooie streken!' Tegelijkertijd staat diezelfde ruimte onder druk door de vele ontwikkelingen en opgaven die op ons afkomen. De grote uitdaging is om deze in samenhang af te wegen en de identiteit en kwaliteit van Gelderland centraal te stellen. We dringen erop aan om de komende jaren volop samen te werken met de regio's, gemeenten en Waterschappen om invulling te geven aan het gebiedsprogramma Vitaal landelijk gebied Gelderland en de regio-arrangementen. De opgaven en transities die binnen die ruimte een rol spelen, zijn immers immens:

- **Woningbouwopgave:** tot en met 2030 maar liefst 104.000 woningen erbij in Gelderland. Dat is de opgave in de recentelijk gesloten Woondeals. De impact van deze Woondeals op onder meer financiën, bereikbaarheid en leefbaarheid is enorm. Van regio's, gemeenten én provincie vraagt het forse inspanningen om de randvoorwaarden te scheppen voor realisatie van deze majeure opgave. Door de stikstofcrisis lopen veel bouwprojecten momenteel vast. Als partners, provincie en regio's, moeten we dit doorbreken.

- **Bereikbaarheidsopgave:** de woningbouwopgave kan niet zonder robuuste en duurzame bereikbaarheid. Investerings in duurzaam openbaar vervoer, mobiliteitsknooppunten (hub's) en snelfietspaden zijn nodig om de benodigde verduurzaming te bereiken, files te verminderen en vervoersarmoede te voorkomen. Gelderland is bovendien bij uitstek een 'doorvoerstreek'. Tegelijkertijd kennen de belangrijkste vervoerscorridors en transportassen in onze provincie op dit moment al serieuze knelpunten. De komende jaren nemen deze alleen maar toe. Ook die opgave vereist onze gezamenlijke aandacht.

- **Transitie van het landelijke gebied:** we moeten toe naar een duurzaam en toekomstbestendig landbouwsysteem, waarbij perspectief is voor onze agrarische sector. Wat de opgave extra complex maakt, is de ligging van het Natura 2000-gebied Veluwe midden in onze provincie. Daarnaast vragen het verdrogingsvraagstuk in vooral de Achterhoek en de waterveiligheid in de omgeving van onze rivieren in deze transitie serieuze aandacht.

- **Energietransitie:** De uitdagingen op het gebied van verduurzaming en energie-infrastructuur vragen om zuiniger en slimmer omgaan met energie, grondstoffen en producten. Hiervoor is een concrete agenda voor de komende jaren nodig. Met als één van de belangrijkste agendapunten de inzet op een circulaire economie voor de verduurzaming van woningen en slimme oplossingen voor duurzame energievoorziening. Denk hierbij aan energieopslag, Smart Hubs, mestvergisting en regels voor aanbestedingen, inkoop en bouwen.

- **Leefbaarheid:** de aanwezigheid van voorzieningen als ziekenhuizen, winkels, integrale zorgcentra, theaters en dorps- en gemeenschapshuizen heeft grote invloed op welzijn en leefbaarheid. Op verschillende plekken in onze provincie staan deze voorzieningen steeds meer onder druk. De dreigende teloorgang van de veerpunten maakt de situatie er niet beter op. Zeker afgezet tegen de woningbouwopgave is het van belang om het voorzieningenniveau en de leefbaarheid op peil te houden en zelfs te laten groeien. We moeten met elkaar blijven zorgen voor een goede balans tussen wonen en kwaliteit van leven.

- **Economie en arbeidsmarkt:** de krapte op de arbeidsmarkt neemt toe, met kans op maatschappelijke ontwrichting. Onze opdracht is helder: we moeten zorgen voor een toekomstbestendige arbeidsmarkt waar mensen hun talenten benutten, zich blijven ontwikkelen en waar ze kunnen meedoen. Dit is een gezamenlijk belang van provincie, regio's en bedrijfsleven. Succesvolle regionale arbeidsmarktaanpakken en werkprocessen die in de afgelopen jaren zijn ontwikkeld, blijven wat ons betreft bestaan. Daarnaast vraagt deze opgave om transitie en realisatie van duurzame bedrijventerreinen. Hierover maken we graag bestuurlijke afspraken met de provincie.

- **Recreatie en toerisme:** de Gelderse streken zijn dé binnenlandse recreatiebestemming. Onze streken kenmerken zich door kleinschalig landschap, rust, ruimte en diversiteit. Behoud en versterking daarvan vragen aandacht. Samen met de provincie en andere partners willen we coalities sluiten om de (bio)diversiteit en het landschap te versterken.

Dit overzicht is niet uitputtend. Ook nieuwe en actuele opgaven vereisen de komende jaren aandacht van de regio's en provincie. Denk alleen al aan de huisvesting van arbeidsmigranten. Bovendien zijn steeds meer thema's regio- en gemeente-overstijgend. Provincie-overstijgend zelfs. Laten we dit vooral niet vergeten.

Samenwerken als één Gelderland

In onze ogen is het in de komende jaren belangrijker dan ooit om focus te houden. Om deze grote en complexe transitie niet gefragmenteerd aan te pakken, maar juist in samenhang. Neem alleen al de woningbouwopgave; onze (nieuwe) inwoners moeten ook werken, leven en reizen. De uitdagingen van de komende jaren staan dan ook niet op zichzelf, het zijn samenhangende thema's. Wat hiervoor nodig is? Om te beginnen samenwerken als één Gelderland. Als samenwerkingspartners zien wij niet alleen de provincie, regio's en gemeenten. Ook de Waterschappen en het Rijk hebben een belangrijke verantwoordelijkheid. Onze dringende oproep is om onafhankelijk van de formele rollen en verantwoordelijkheden als één overheid samen te kijken naar wat goed is voor Gelderland. Dit betekent met elkaar de problemen onderkennen en samen de oplossingen bekijken.

Regiogerichte aanpak

Gelderland telt 51 gemeenten, die met elkaar samenwerken in zeven regio's. Deze vorm heeft in de afgelopen jaren al heel wat vruchten afgeworpen. Het vraagt van gemeenten om boven de eigen geografische grenzen uit te stijgen. Van regio's vraagt het om continu de voelsprietten uit te zetten. Het vraagt van ons allen om daadkracht en draagvlak. We vragen u als provincie om oog te hebben voor de regio's. Blijf de regio opzoeken, kom langs en investeer in de samenwerking. Met een regiogerichte aanpak en organisatie komen we in gezamenlijkheid tot effectieve en resultaatgerichte oplossingen. Een stap in de goede richting zijn de regio-arrangementen die elke regio met de provincie vaststelt. Uitwerking van deze regio-arrangementen in concrete, regionale investeringsagenda's zien wij als belangrijke vervolgstap. Bij voorkeur gebeurt dit in partnerschap met de provincie, het bedrijfsleven, onderwijs, maatschappelijke organisaties en onze inwoners.

Goede verdeling van geld en middelen

Samenwerken gaat óók over de verdeling van geld en middelen. Voor alle transitie en opgaven zijn grote investeringen en is veel slagkracht in de uitvoering nodig. Het gaat om kennis en kunde, capaciteit en financiële middelen. En dat terwijl we als overheden te maken hebben met schaarste. We staan samen voor de uitdaging om hiervoor een oplossing te vinden. Een extra moeilijkheid is dat de opgaven soms zo groot zijn, dat de (financiële) omvang op dit moment niet of nauwelijks te bepalen is. Dit betekent dat de afgesproken doelen om passende budgetten vragen en slimme manieren om het geld te besteden. Het is tot slot belangrijk om voor de gehele bestuursperiode aan de regio's duidelijkheid te geven over de beschikbaarheid aan (financiële) middelen. Geef regio's het vertrouwen om met die middelen aan de uitvoering te werken en houd de regio op de hoofdlijnen. Trek voor meer slagkracht samen met regio's en gemeenten op richting het Rijk.

De mooiste provincie van Nederland, wij staan klaar!

Zoals gesteld, staat Gelderland de komende jaren voor grote transitie en opgaven. U gaat met elkaar in de komende bestuursperiode stappen zetten die een gigantische impact hebben. Juist in deze nieuwe bestuursperiode moeten we met elkaar de grote besluiten nemen. Besluiten die bepalend zijn voor de toekomst van Gelderland. Als regio's en gemeenten zien wij samenwerking als dé manier om tot resultaten te komen. Waarbij de samenwerkingspartners wat ons betreft niet alleen de vier overheden zijn, maar ook het bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke organisaties. In dit manifest doen wij u de uitnodiging om deze samenwerking verder gestalte te geven, met inbegrip van voldoende geld en middelen. En met ruimte voor maatwerk, om zo recht te doen aan de verschillen tussen onze regio's.

Wij rekenen erop dat investeren in de regio's onderdeel gaat zijn van het komende formatieproces. Wij staan klaar. Laten we de 'kracht van samen' inzetten om met elkaar de komende jaren Gelderland nog mooier te maken!

